

“Ik moet getuigen van het ware geloof, al zetten ze
100 carolusguldens om mijn kop.....

Psalm 25 heeft mijn twijfelhoofd en weifelziel op het rechte spoor gezet.

Ik heb geluisterd naar de taal die daarin tot me komt.

Ik heb gebeden, gekauwd op de woorden,

mijn leer-en geesteshouding eraan vast geknoopt.

Nu, na een jaar van studie wil ik naar buiten brengen wat mij beweegt,

in het intense verlangen dat mijn houding

niet alleen mijn eigen ziel kan redden,

maar ook de uwe.

Ik smEEK u, lezer: Delf God op in uw ziel.

Immers: nergens is God zo eigenlijk als in onze ziel.

Op onze ziel kunnen we rekenen wanneer we nergens

in de wereld meer zeker van zijn.

Hef uw ziel op.

Maak u vrij van alles wat u van God afhoudt.

Doe dat, u bent immers niet van de wereld.

Baadt de voeten van uw geweten in de klare

en glinsterende stroom van Gods liefde.

Wees een teken van hoop, geloof en liefde in de wereld.”

Uit: Meditatie op de 25ste psalm van Menno Simons

Een stukje geschiedenis ter inleiding

In 2025 is het 500 jaar geleden dat de anabaptisten zich afscheidden van de hervormingsbeweging van Zwingli. Dat gebeurde in Zürich, Zwitserland, waar Zwingli als stadsprediker in dienst van het stadsbestuur een hervorming van de (katholieke) kerk voorstond, vergelijkbaar met wat Luther in 1517 al had geprobeerd. Luther werd verbannen uit de (Rooms) Katholieke kerk en zo ontstond een nieuwe geloofsvariant. Door het gebruik van de boekdrukkunst konden nu ideeën door tijd en ruimte reizen, zodat ze niet snel weer verdwenen. En in precies die tijd viel het zaadje dat Luther plantte met zijn kritische blik op de praktijk van de kerk in vruchtbare aarde en bereikte Zwingli en anderen.

Felix Manz en Conrad Grebel sloten zich in eerste instantie aan bij Zwingli, maar verschilden uiteindelijk toch van mening met hem over met name de kinderdoop en de verhouding kerk-staat. Na diverse openbare discussies tussen Zwingli aan de ene kant en Felix Manz en Conrad Grebel aan de andere, wees het stadsbestuur uiteindelijk in 1525 Zwingli als winnaar aan. Intussen hadden al diverse ouders hun kinderen niet meer laten dopen en toen het stadsbestuur verordende dat alle kinderen acht dagen na hun geboorte gedoopt moesten worden, kwamen de 'afvalligen' op 21 januari 1525 samen in het huis van Felix Manz en zijn moeder. Grebel (weder-) doopte George Blaurock, die vervolgens de overige aanwezigen doopte, waarmee de breuk met Zwingli compleet was en de anabaptisten als geloofsvariant een feit waren. Zij zagen het voor zich en werkten er voor: een nieuwe tijd zonder machtsmisbruik van kerk en staat, mensen die uit vrije wil Christus volgden, desnoods tegen de macht van de overheid in, en zich uit vrije wil lieten dopen, in tegenstelling tot de 'opgelegde' kinderdoop. De beweging sloeg aan en groeide snel, ook buiten Zürich, door o.a. rondtrekkende handelaren zoals Melchior Hoffman.

Vooraf was Manz actief omdat hij Grieks, Latijn en Hebreeuws beheerste en zo voor eigen vertalingen van bijbelteksten kon zorgen.

Intussen had het stadsbestuur besloten dat anabaptisten vervolgd moesten worden en na gevangenneming veroordeeld werden tot de dood door verdrinking. In 1527 was Manz het eerste slachtoffer, maar de beweging ging door en bereikte ook de Nederlanden. In die woelige jaren sloten broers van Menno Simons zich aan bij de doperse (geloofs-, maar daardoor ook radicaal politieke) beweging. Zelf was Menno nog lange tijd aarzelend al was hij het oneens met verschillende kerkelijke gebruiken, maar als priester was hij lange tijd ook gezagsgetrouw.

In 1536 vond 'Menno's uitgang' plaats – een wat cryptische aanduiding, want waar vandaan kwam hij en waarheen ging hij? Het is een afkorting voor 'Menno's uitgang uit het pausdom', met andere woorden: Menno verliet de kerk en werd niet de stichter, maar wel de organisator van de doperse beweging die in Nederland 'doopsgezind' werd genoemd, maar op veel andere plaatsen ter wereld naar Menno werd genoemd: Mennonites, enz.

De nieuwe beweging ontstond in Zürich, Zwitserland waar dat in 2025 ook groots wordt herdacht, maar hoewel hij pas later inzicht kreeg, willen wij deze keer Menno Simons onder de aandacht te brengen.

De anabaptisten zagen een andere kerk of misschien een andere manier van kerk zijn, van gemeente zijn. Zij zagen, wat anderen (nog) niet zagen. Menno vond woorden voor zijn geloof in psalm 25 die wij dan intern ook aanduiden als 'Menno's Psalm', terwijl hij natuurlijk gewoon van David is.

Die psalm is ook het uitgangspunt om samen mee bezig te zijn op de Startdag, op een Ringdag, of ter gelegenheid van wat dan ook.

Opzet en tips voor de uitvoering

De voorbereiding van een bijzondere viering kost altijd meer tijd dan je denkt, dus begin tijdig met de voorbereiding. Voor een Startdag zou je al voor de zomervakantie de dag in de grondverf gezet moeten hebben eigenlijk.

Bedenk wat je wilt bereiken: hoe inclusief is de viering? Is het geschikt en aantrekkelijk voor iedereen qua plek, tijd en inhoud? En wie is 'iedereen'? (leden, vrienden, burens, buurgemeenten ...?) Bedenk een programma waarbij dat vanaf het begin centraal staat (dus niet na verloop van tijd ineens bedenken: 'o ja, de kinderen ...' of 'de ruimte is te klein voor wat we willen ...' of 'niet geschikt voor mensen met een beperking ...') en bereid zo breed mogelijk voor. Dat kost vaak extra tijd, maar het is een investering in de toekomst van de gemeente.

Een (sub)thema als 'Ik zie, ik zie, wat jij niet ziet' vraagt om creativiteit, om uitdagingen om verder te kijken dan onze neuzen lang zijn, om 'buiten de lijntjes te kleuren' en 'outside de box' te denken, kortom: remmen los en deel visioenen, kijk in de nog onbekende verte en probeer dan die verte dichterbij te halen en misschien wel samen te realiseren.

Het programma kent zeven 'opdrachten' elk gebaseerd op een deel van psalm 25. Reken voor elke opdracht een kwartier en neem ook 5 minuten tussen elke opdracht om even het hoofd te klaren. Als je iedereen alle opdrachten laat uitvoeren, kost dit ruim 2 uur. Het kan nuttig zijn om halverwege een langere pauze in te lassen voor koffie, thee of limonade (en wat je verder nog moet doen in zo'n pauze). Je kunt ook de opdrachten onderbreken met een eenvoudige lunch met brood, beleg en soep.

Voorbeeld voor een dagprogramma:

10.30 inlopen, registreren, koffie, thee, limonade
11.00 welkom en uitleg programma, inleiding 'een stukje geschiedenis'
11.15 eerste opdracht
11.35 tweede opdracht
11.55 derde opdracht
12.15 vierde opdracht
12.35 lunch
13.30 vijfde opdracht
13.50 zesde opdracht
14.10 zevende opdracht
14.30 opdrachten inleveren en ordenen, korte pauze
14.50 viering
15.30 afsluiten en opgewekt weer naar huis

Voorbeeld voor een halve-dagprogramma

10.30 inloop, koffie, thee, limonade
11.00 welkom en uitleg programma, inleiding 'een stukje geschiedenis'
11.10 per groep twee opdrachten
11.45 verzamelen opdrachten en ordenen, korte pauze
12.00 viering
12.45 afsluiten met eventueel eenvoudige lunch

De uitvoering kan op vele manieren bijvoorbeeld:

Mogelijkheid 1

Verdeel de aanwezigen in groepjes en laat elk groepje alle opdrachten doen

Mogelijkheid 2

Verdeel de aanwezigen in groepjes en laat iedere groep één opdracht doen. Later, bijvoorbeeld tijdens de viering, koppel je die aan elkaar.

Mogelijkheid 3

Als je elk groepje twee opdrachten laat doen, verdeel het bijv. als volgt: **groep 1** doet opdracht 1 en 2, **groep 2** doet opdracht 2 en 3, **groep 3** doet opdracht 3 en 4 enz. Zo heeft elke opdracht twee uitvoeringen.

Mogelijkheid 4

Als je met minder dan 10 mensen bent, kan je de opdrachten 'plenair' doen.

Mogelijkheid 5

Laat de opdrachten weg die niet 'haalbaar' zijn of niet bij je (groep) passen of vervang ze door andere die beter passen. De opdrachten zijn slechts suggesties.

In plaats van een 'plenair rondje' om de 'resultaten' van de opdrachten met elkaar te delen, worden die verwerkt in de afsluitende viering – zonder al te veel toelichting, d.w.z. het idee is dat de teksten of afbeeldingen voor zichzelf spreken. Hang de A4-tjes met knijpers aan een waslijn of plak ze op de muur of een andere geschikte plek.

Je kunt de viering bijv. wel in de vorm van een processie doen waarbij je langs de delen van de psalm loopt en daar kort (bij) stil staat.

Voorbereiding

Zorg bij elke opdracht voor de bijpassende tekst uit psalm 25, aangevuld met de opdracht zelf.

Voor elke opdracht is per groep(je) een A4-tje nodig

Bij opdracht 1: A4-tje met in het midden het woord '**verlangen**', pennen, zelfklevend memovelletjes

Bij opdracht 2: viltstiften, plakband

Bij opdracht 3: liedboeken, viltstiften

Bij opdracht 4: A4-tje met in het midden de woorden '**G'ds paden leiden naar ...**'

Bij opdracht 5: viltstiften (of voor de durvers: verf en kwasten)

Bij opdracht 6: schrijfpapier en pennen

Bij opdracht 7: tekenpapier: A4 als je kiest voor individuele uitwerking, A3 als het een gezamenlijke uitwerking betreft.

Kleurpotloden (liever geen viltstiften want die kleuren zijn zo definitief en hard) en als je het aandurft: vingerverf (water in de buurt – toilet of keuken bijv.) en voldoende handdoeken die ertegen kunnen)

Programma Psalm 25

Als introductie kan je een stukje geschiedenis ter inleiding voorlezen of in eigen woorden vertellen.

Lees psalm 25 in z'n geheel voor (zie bladzij 9)

Opdracht 1

¹ Van David.

Naar u, Eeuwige, verlang ik,- o mijn God

² Op u vertrouw ik, laat me daar niet beschaamd over worden,
laat mijn vijanden niet over me triomferen.

³ Want wie op u hoopt wordt niet beschaamd,
beschaamd worden zij die u achteloos verraden

1. Lees samen psalm 25: 1-3 (*zie hierboven*)

David verlangt naar en vertrouwt op Gods hulp omdat hij in het nauw zit.
Menno, die vervolgd wordt, herkent zich in deze regels van David.

2. Leg het vel papier met het woord 'verlangen' in het midden. Waar gaat
jouw verlangen naar uit in onze huidige wereld?

3. Schrijf jouw verlangen (leesbaar) op een plakbriefje.

4. Deel die verlangens voor zover je wilt en plak ze in een aardige
compositie op het vel A4 papier op.

Opdracht 2

⁴ Doe mij kennen, Eeuwige, uw wegen, leer mij uw paden te gaan.

⁵ Leid mij naar uw waarheid toe, leer mij.

U bent het, die de God van mijn redding bent, op u hoop ik de hele dag.

1. Lees samen psalm 25: 4-5 (*zie hierboven*)

2. Neem ieder een A4tje en probeer je 'weg in het leven' te tekenen.

3. Waar heb je ervaren dat het een weg van waarheid was of een weg die
G'd je wees?

4. Wissel ervaringen uit – voor zover je wilt

5. Plak de 'wegen' onder elkaar.

Om het uitknippen te vergemakkelijken is 4 voor 3 geplaatst!

Opdracht 4

⁸ Goedheid en rechtvaardigheid is de Eeuwige:

Deze is het die zondaars weer op de weg zet,

⁹ Deze is het, die de zachtmoedigen naar gerechtigheid leidt,

Deze is het, die de zachtmoedigen de weg leert.

¹⁰ Alle paden van de Eeuwige zijn liefde en waarheid voor wie zich houden
aan zijn verbond en zijn voorschriften.

1. Lees samen psalm 25: 8-10 (*zie hierboven*)

2. Hoe ziet David (en Menno) de rol van God? En hoe zie jij die?

3. Wat ziet David (en Menno) wat wij niet zien? Of waar kunnen we met
hun visie meegaan?

4. Waarheen 'leiden Gods wegen' volgens jou? Schrijf dit met kernwoorden
op het A4-tje

Opdracht 3

⁶ Denk aan uw barmhartigheid, Eeuwige,
en aan uw liefde want zij zijn van alle tijden.

⁷ Denk niet aan de zonden uit mijn jeugd
en aan mijn overtredingen

maar denk aan mij met uw liefde en vanwege uw goedheid, Eeuwige.

1. Lees samen psalm 25: 6-7 (zie hierboven)
2. Waaraan denk jij bij 'zonde'? Oorspronkelijke is het een sportterm en betekent het 'je doel missen' en vaak gaat het er dan om dat je het met opzet doet.
3. Menno had als jonge priester vaak in de mis dingen gezegd die hij zelf niet (meer) geloofde (zoals de communie-opvatting van de Kerk toen) en daarvan had hij later spijt. Hij voelt zich verwant met David die óók niet altijd de juiste beslissingen had genomen (denk bijvoorbeeld aan zijn affaire met Batseba en de manier waarop hij met haar man Uria afrekende).
4. 'Denk aan mij met uw liefde' bidt David (en zegt Menno hem na), maar het is misschien ook wel eens leuk om het om te keren: Bedenk samen een liefdesliedje voor God (je mag in het liedboek kijken en teksten lenen of een variatie maken op een poëzie-albumversje of bedenk spontaan iets ..., zolang je maar samen werkt)
5. Schrijf het liedje op het A4 papier in mooie gekleurde letters

Opdracht 5

¹¹ Omwille van uw naam, Eeuwige, vergeef mij mijn grote
onrechtvaardigheid.

¹² Een mens, die ontzag heeft voor de Eeuwige,
die zet Deze weer op de weg die hij moet nemen.

¹³ Diens ziel zal in geluk verblijven,
diens nageslacht zal de aarde bezitten.

¹⁴ Het geheim van de Eeuwige
is voor diegenen die ontzag voor Deze hebben,
zijn verbond is voor diegenen die hem hebben leren kennen.

1. Lees samen psalm 25: 11-14 (zie hierboven)
2. 'diens nageslacht zal de aarde bezitten'... hoe ziet die aarde er volgens jou uit of hoe zou die aarde er volgens jou uit kunnen of moeten zien?
3. Teken 'schetsmatig' een plattegrond of geef een impressie van die aarde.

Opdracht 6

- ¹⁵ Mijn ogen zijn altijd op de Eeuwige gericht,
want Deze trekt mijn voeten uit het net.
- ¹⁶ Keer u tot mij, wees mij genadig,
alleen en ellendig als ik ben.
- ¹⁷ De angst wordt groter in mijn hart,
trek me uit mijn kwellingen.
- ¹⁸ Zie mij in mijn ellende en mijn nood,
vergeef al mijn zonden.
- ¹⁹ Zie mijn vijanden, die in menigte voorhanden zijn,
met welk een gewelddadige haat ze me haten.

1. Lees samen psalm 25: 15-19 (zie hierboven)
2. David had veel vijanden – en Menno ervoer dat ook, omdat hij vervolgd werd, lange tijd op de vlucht was en tenslotte in Oldeslo (Duitsland) terecht kwam. Hun vijanden waren concreet en aanwijsbaar, maar vijanden kunnen ook abstracter zijn en hoeven ook niet altijd buiten onszelf te zijn. Soms zijn we onze eigen ergste vijand. Welke 'vijanden' zien wij?
3. Het bestrijden van vijanden (welke dan ook) vraagt veel energie. Eén van onze predikanten, Bart Cuperus (overleden in 2023), zei vaak: 'Je moet het zelf doen, maar je hoeft het niet alleen te doen.'
Wie zijn jouw bondgenoten?
4. Wat zou je tegen die bondgenoten willen zeggen? Schrijf dit op het A4-tje

Opdracht 7

- ²⁰ Behoed mij, bevrijd mij, beschaam mij niet:
u bent mijn schuilplaats.
- ²¹ Dat rechtschapenheid en oprechtheid mij beschermen,
ik hoop op u, Eeuwige.
- ²² Verlos Israël, o God, van al zijn angsten.

1. Lees samen psalm 25: 20-22 (zie hierboven)
2. Angst kan je klein houden, maar kan ook leiden tot agressie: de eerste klap is een daalder waard. Angst kan persoonlijk zijn, maar ook een land gevangen houden. Welke voorbeelden ken je hiervan.
3. Stel je voor: een leven, een wereld, zonder angst. Hoe ziet dat er uit?
4. Druk dit uit in kleuren en vormen op je A4-tje. Je kunt dit 'ieder voor zich' doen, of gezamenlijk (als hele groep, twee aan twee of net wat voor jou het beste werkt)

Ideeën voor een viering

Deze ideeën draaien – niet onverwacht, neem ik aan - deze keer om een viering rond psalm 25. In de viering kan je dus van de delen van de psalm een 'rapportage' in woord, beeld of muziek een plaats geven. Eigenlijk heb je de viering dan al klaar, maar wil je toch een korte preek, overweging of overdenking invlechten, bedenk dan op welk aspect je de nadruk zou willen leggen en zoek daarvoor de meest geschikte plaats in de viering uit. Ook kan je de verschillende onderdelen afwisselen met het zingen van toepasselijke liederen. Hieronder volgen enkele suggesties:

- Psalm 25 (**LB 25** – een selectie van de verzen – of **LB 25a**)
- Een land om van te dromen – **Alles andersom 1**, Mar van der Velde
- Als mensen leren geven – **Zingenderwijs 4**, melodie 'Soms groet een licht van vreugde LB 910
- De dromers gaan de mensheid voor – **Zingenderwijs 15**, melodie 'Zing voor de Heer een nieuw gezang' LB 655
- Die vrede willen stichten - **Zingenderwijs 29**, melodie 'Laat ons nu vrolijk zingen'
- Eten genoeg, brood om te delen – **Zingenderwijs 48**, melodie 'Zomaar een dak ..' LB 276
- Ga dan op weg – **Zingenderwijs 49**

En veel andere mogelijkheden uit Zingenderwijs, nieuwe teksten op bekende melodieën, en andere liedbundels.

Muziek om naar te luisteren:

Laat bijv. *'het largo van de 'New World' Symphony* (Dvorak) horen in de uitvoering van *Malle Babbe Women's Choir* (in navolging van het historische stemmenorkest) (soundtrack *Paradise Road*). Deze melodie werd in een 'Jappenkamp' gezongen door het 'stemmenorkest' van gevangene Engelse en Nederlandse vrouwen, dat moest optreden voor de kampeiding, die de symfonie niet kende. Ze beschouwden dit als een vrijheidslied en een beetje een lange neus naar de bezetters: 'Ik zie, ik zie, wat jij niet ziet: ... een nieuwe wereld waarin vrede, recht en gerechtigheid heersen.

<https://www.muzeekweb.nl/Link/DFX0221/Song-of-survival?WorkID=U00000579010%29>

Ook mooi om te laten horen:

Psalm 25 'A toi, mon dieu, mon coeur monte', SwWV 25 ([youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=...))

Mogelijke uitleg vooraf: Parallellisme is een belangrijk kenmerk van oudtestamentische poëzie. Het kan worden gedefinieerd als twee opéénvolgende zinnen of zinsdelen die betrekking op elkaar hebben.

Bijvoorbeeld:: **Elkaars tegenovergestelde** zijn.

Een andere vorm van parallellisme is de **versterking of uitbreiding** van een bepaalde gedachte. Door bijvoorbeeld een herhaling van woorden.

Soms wordt parallellisme gebruikt om **tot een bepaalde** climax te komen,

Psalm 25

(GDB vertaling, zo dicht mogelijk bij de grondtekst)

- 1 Van David.
Naar u, Eeuwige, verlang ik,- o mijn God
- 2 Op u vertrouw ik, laat me daar niet beschaamd over worden,
laat mijn vijanden niet over me triomferen.
- 3 Want wie op u hoopt wordt niet beschaamd,
beschaamd worden zij die u achteloos verraden
- 4 Doe mij kennen, Eeuwige, uw wegen, leer mij uw paden te gaan.
- 5 Leid mij naar uw waarheid toe, leer mij.
U bent het, die de God van mijn redding bent,op u hoop ik de hele dag.
- 6 Denk aan uw barmhartigheid, Eeuwige, en aan uw liefde want zij
zijn van alle tijden.
- 7 Denk niet aan de zonden uit mijn jeugd en aan mijn overtredingen
maar denk aan mij met uw liefde en vanwege uw goedheid, Eeuwige.
- 8 Goedheid en rechtvaardigheid is de Eeuwige:
Deze is het die zondaars weer op de weg zet,
- 9 Deze is het, die de zachtmoedigen naar gerechtigheid leidt,
Deze is het, die de zachtmoedigen de weg leert.
- 10 Alle paden van de Eeuwige zijn liefde en waarheid voor wie zich houden
aan zijn verbond en zijn voorschriften.
- 11 Omwille van uw naam, Eeuwige, vergeef mij mijn grote onrechtvaardigheid.
- 12 Een mens, die ontzag heeft voor de Eeuwige,
die zet Deze weer op de weg die hij moet nemen.
- 13 Diens ziel zal in geluk verblijven, diens nageslacht zal de aarde bezitten.
- 14 Het geheim van de Eeuwige is voor diegenen die ontzag voor hem
hebben, zijn verbond is voor diegenen die hem hebben leren kennen.
- 15 Mijn ogen zijn altijd op de Eeuwige gericht, want hij trekt mijn voeten
uit het net.
- 16 Keer u tot mij, wees mij genadig, alleen en ellendig als ik ben.
- 17 De angst wordt groter in mijn hart, trek me uit mijn kwellingen.
- 18 Zie mij in mijn ellende en mijn nood, vergeef al mijn zonden.
- 19 Zie mijn vijanden, die in menigte voorhanden zijn, met welk een
gewelddadige haat ze met haten.
- 20 Behoed mij, bevrijd mij, beschaam mij niet: u bent mijn schuilplaats.
- 21 Dat rechtschapenheid en oprechtheid mij beschermen, ik hoop op u,
Eeuwige.
- 22 Verlos Israël, o God, van al zijn angsten.